

Nieuwsbrief Erasmus Genootschap Gouda, september 2026

Agenda najaar 2026

Het Erasmus Genootschap Gouda werkt mee aan de organisatie van Zotte Zaterdag Light die dit jaar georganiseerd wordt op 17 oktober 2026. In oktober en november staan twee presentaties gepland, georganiseerd door onze werkgroep Agnieten Presentaties. In december zullen Librijemeesters Jan Willem Klein en Petra Luijckx, beide bestuursleden van ons genootschap, in het Librijecafé van het Streekarchief Midden Holland 'Erasmiana' uit de collectie van de Librije laten zien.

De komende activiteiten op een rij

Op zaterdag 17 oktober 2026 staat de Goudse binnenstad opnieuw in het teken van Erasmus en middeleeuws vertier: Zotte Zaterdag

De eerste zaterdag van de herfstvakantie belooft een kleurrijke dag te worden voor jong en oud. Op verschillende plekken in de binnenstad valt van alles te beleven. Een vaste traditie is de Zotte Parade: een bonte stoet van middeleeuwse lieden en muzikanten trekt door de Goudse straten en eindigt dit jaar bij De Waag. Daar wordt het festival officieel geopend.

De veertiende editie van 2026 is bijzonder. Zotte Zaterdag werd de afgelopen acht jaar georganiseerd door Cultuurhuis Garensponnerij - De Kunstmachine. Daar is in 2025 een einde aan gekomen. Een nieuwe stichting (nu nog in oprichting) zal in de toekomst de organisatie van Zotte Zaterdag op zich nemen.

Een team van ervaren vrijwilligers heeft besloten om het festival in 2026 te organiseren in aangepaste vorm. De Cultuurmakelaar, de gemeente Gouda, Cultuurhuis Garensponnerij - De Kunstmachine en diverse partners (waaronder het Erasmus Genootschap Gouda) steunen dit initiatief.

Het bestuur van Genootschap had onlangs een gesprek met Gerrie Lammé van het organisatieteam. Het Genootschap zal actief deelnemen aan de voorbereiding en de invulling van het programma.

Vrijwilligers gezocht voor Zotte Zaterdag

Om deze editie tot een succes te maken, is de organisatie nog op zoek naar vrijwilligers. Zowel voorafgaand aan het festival als op 17 oktober zelf zijn extra handen welkom. Wie wil helpen of op een andere manier wil bijdragen, kan contact opnemen via vrijwilligers@zottezaterdag.nl.

Zet zaterdag 17 oktober 2026 alvast in uw agenda. Meer informatie en het programma van Zotte Zaterdag wordt binnenkort bekend gemaakt via de website www.zottezaterdag.nl

Zondag 18 oktober 2026, Presentatie in het kader van Zotte Zaterdag: Lof der Zotheid
Sanne Steen spreekt over de beeldvorming en toe-eigening van Erasmus vanaf de 16-de eeuw tot heden.

Erasmus heeft een groot en breed oeuvre achtergelaten. Hij schreef een vertaling van het Nieuwe Testament, verzamelde en interpreteerde spreekwoorden en schreef boeken over omgangsvormen en opvoeding. Erasmus publiceerde in veel verschillende genres. Toch is er een rode draad, namelijk het bijbels humanisme. In al zijn geschriften ging Erasmus terug naar de oorspronkelijke, klassieke bronnen en ging hij uit van de maakbaarheid van de mens. In deze lezing gaat Sanne Steen in op een van de meest gelezen boeken van Erasmus vandaag de dag: de Lof der Zotheid. Welke plaats heeft dit werk in het bredere oeuvre van Erasmus? En wat kan dit boek ons vertellen over de moderne toe-eigening van Erasmus? Sanne Steen is promovenda aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Haar onderzoek gaat over

onze omgang met het verleden en specifiek met historische figuren. Erasmus en diens toe-eigening in Rotterdam staat hierin centraal.

Plaats: Agnietenkapel, Nieuwe Markt 100 Gouda Tijd: 15:30 – 17:00 (zaal open 15:00 uur)

Toegang: Gratis (een vrijwillige bijdrage is welkom)

Zondag 22 november 2026, Hans Achterhuis. Over zijn nieuwste boek (april 2026)

Democraticide, De moord op de democratie.

Ook deze presentatie wordt georganiseerd door de Werkgroep Agnieten Presentaties van het Erasmus Genootschap Gouda. Meer informatie volgt later.

Plaats: Agnietenkapel, Nieuwe Markt 100 Gouda Tijd: 15:30 – 17:00 (zaal open 15:00 uur)

Toegang: Gratis (een vrijwillige bijdrage is welkom)

Vrijdag 18 december 2026, Librijecafé, thema Dwarsdenkers,

De historische collectie van de Librije, in beheer bij het Streekarchief, bevat bijzondere handschriften, vroege drukken en tal van wetenschappelijke werken, vanaf het jaar 1420 tot en met 1978. Om meer aandacht aan deze collectie te besteden organiseert SAMH elk kwartaal een 'Librijecafé' (geheel alcoholvrij). Op 18 december staat het thema Dwarsdenkers centraal. Voor deze editie is Suzan Folkerts, conservator van de Athenaeumbiblioteek Deventer, uitgenodigd om het thema toe te lichten. De Librijemeesters maken een selectie van boeken die betrekking hebben op het thema. Natuurlijk zullen Librijemeesters Jan Willem Klein en Petra Luijckx, beide bestuursleden van ons genootschap, hier ook de 'Erasmiana' uit de collectie van de Librije laten zien.

Locatie: Streekarchief Midden-Holland in de Chocoladefabriek, 13.30

Aanmelden via de website van SAMH (samh.nl)

Terugblik op activiteiten van het Genootschap zomer 2026

Herdenking 490-ste sterfdag van Erasmus op 12 juli 2026.

Van links naar rechts: De moeder van Erasmus (Carolyt Koops), Petra Luijckx, voorzitter van het Erasmus Genootschap en Marina Perdijk (Foto Gert Jan Jansen)

Op zondag 12 juli 2026 herdacht het Erasmus Genootschap Gouda de sterfdag van Erasmus met een wandeling. De wandeling startte bij het borstbeeld van Erasmus in de Vroesentuin en volgde de locaties van de audiotrail "*Erasmus Kind van Gouda*". Circa 15 personen namen deel aan de wandeling op een van de vele hete dagen van deze zomer.

(te vinden op: <https://www.explorehouda.nl/nl/routes/erasmus-audio-trail/preview>)

Hieronder treft u het welkomstwoord aan van de voorzitter. [Het zag er toen nog naar uit dat dit jaar geen Zotte Zaterdag zou plaatsvinden maar Marina Perdijk (zie foto) kon dat ter plekke rechtzetten.]

"Van harte welkom bij deze Erasmuswandeling, stoer dat u de hitte trotseert om hier bij te zijn!

Op Al zocht ik even wat inspiratie voor dit welkomstwoordje, dit is wat Al er van maakte:

"Op de sterfdag van Erasmus houdt het Erasmus Genootschap Gouda traditioneel een wandeling, het beeld van Erasmus krijgt dan een sjaal om".

Dit is echter de eerste keer dat we de sterfdag van Erasmus als genootschap gedenken! En voor een sjaal om Erasmus is het veel te warm....

Wat ik eigenlijk wilde opzoeken was het verhaal rond het raadsel van het graf van Erasmus. Er zijn namelijk niet alleen vragen rond zijn geboortjaar, maar ook rond zijn graf in Bazel.

In de bibliotheek Rotterdam ligt een afgietsel van een schedel, die van Erasmus zou zijn. Er zijn twijfels over of dit inderdaad de schedel van Erasmus was. Bij nieuwe opgravingen vond men in een graf naast dat van hem, een skelet met een medaillon.

Op de voorzijde staat het portret van Erasmus en eromheen de woorden "*Beeld naar het leven getekend. Een beter beeld zullen u zijn teksten geven.*" De schedel die archeologen tijdens de opgravingen bij het skelet aantreffen, verdween echter op mysterieuze wijze. Er zijn alleen nog gipsen afgietsels van bewaard.

Er zijn allerlei complottheorieën rond dit mysterie, u kunt dit allemaal nog op internet nalezen bij de Canon van Nederland.

Deze wandeling "Erasmus, kind van Gouda" doen we om een paar redenen: allereerst omdat het er naar uitziet dat rond zijn geboortedag eind oktober dit jaar geen Zotte Zaterdag wordt georganiseerd, dus leek het gepast aandacht te geven aan zijn sterfdag, zo'n 10 jaar tot het 500ste jaar. Wellicht dat er dan wel vertegenwoordigers van de gemeente interesse tonen. Bovendien bleek dat bij een inspectie van de wandeling, die nu zo'n 10 jaar oud is, dat er twee borden zijn verdwenen en dat ze hard aan een schoonmaakbeurt toe waren.

Toen we bij het, opnieuw heel leuke verhaal, van Sandra Langereis, die speciaal over zijn periode in Klooster Stein kwam vertellen, (op 1 juni in de Gouwe Kerk, redactie) eigenlijk weinig hoorden over de namen en plekken die in de wandeling zijn opgenomen, dachten we dat het goed was om de borden niet alleen letterlijk op te frissen, maar ook figuurlijk.

Dan even terug naar het medaillon met de tekst *"Beeld naar het leven getekend. Een beter beeld zullen u zijn teksten geven. Dat sluit mooi aan bij de Lof der Zotheidlezing die wij op 18 oktober organiseren. Dan zal Sanne Steen, die in oktober promoveert op de beeldvorming rond Erasmus, ons over haar onderzoek en met nadruk over de beeldvorming rond de Lof der Zotheid komen vertellen. Dan zijn we ook terug bij wat eigenlijk de bron was van Zotte Zaterdag: het gedachtegoed van Erasmus.*

Ik hoop u dan allemaal weer te zien en dan geef ik nu het woord aan Margaretha, de moeder van Erasmus. Erasmus zelf, u zult het begrijpen, kon hier niet aanwezig zijn."

Voorjaarsschoonmaak van de borden 'Erasmus Kind van Gouda' in stijl door dagelijks bestuur

Project Erasmus Manifestus Lezing Herman Pleij

In april 2026 bezochten we de bijeenkomst waarin het project Erasmus Manifestus werd gepresenteerd in Rotterdam. Daar hield prof. dr. Herman Pleij een vlammend betoog om het gedachtegoed van Erasmus levend te houden. De politieke ontwikkelingen (nationaal en internationaal) laten zien dat Erasmus' ideeën nog zeer actueel zijn in de samenleving van vandaag, aldus Herman Pleij. We nemen hier de lezing van Herman Pleij over.

De tekst is overgenomen uit de nieuwsbrief van Erasmus Manifestus (20 juli 2026)

De actualiteit van Erasmus en de noodzaak van een breed en blijvend podium voor zijn wereldwijde betekenissen

Inleiding prof. dr. Herman Pleij (naar de transcriptie van zijn betoog) op 21 april 2026 in gebouw de Heuvel, Grote Kerkplein 5, Rotterdam

Ik ga met u praten over de actualiteit van Erasmus en ik geef daar een paar voorbeelden van. En ik verzeker u dat er veel meer voorbeelden zijn, die ik ook nu maar een beetje kan aanraken. Maar dan krijgt u in ieder geval een idee.

Ik geef meteen een voorbeeld. De populaire en vrij geliefde oud-premier van Nederland, Mark Rutte, nu secretaris van de NAVO, roept de laatste tijd toch wat irritatie op in Nederland vanwege zijn manier van optreden. En dan zeker tegenover Trump. Hij is Trump erg aan het vlijen, naar de zin aan het maken, loopt een beetje achter hem aan, prijst hem, en dat is nogal tegen de haren van een heleboel wereldbewoners. Het is maar een tactiek. Het speelt een hoofdrol om de wereldvrede onder controle te houden.

Dus het is waarschijnlijk dat wij dat toch heel beslist moeten interpreteren als politiek gemanoeuvrere, waar Rutte trouwens een talent voor had. Hij deed dat in Nederland ook. Het is iets waarvoor hijzelf, en misschien is dat ook wel zo, inspiratie gevonden zou kunnen hebben bij Erasmus.

Een van de leidende karaktertrekken van Erasmus bestond uit zijn afkeer van absolutisme. Net over het begin van de 16de eeuw was dat toen nieuw, revolutionair, gedurfd, uitdagend, provocerend gedachtegoed. Nu is dat ook praktijkgedrag geworden in onze tijd. Dus het nieuwe, het verrassende, zie je er niet onmiddellijk aan af, want we zijn eraan gewend.

Het is natuurlijk nooit precies hetzelfde, wij zijn geen herhalings oefeningen, maar het is vaak verrassend om vast te stellen hoe gedurfd zijn opinies in de tijd zelf waren. Bijvoorbeeld tegen absolutisme. De wereld was doordrongen van absolute gedachten. En die werden vertegenwoordigd in de praktijk door de keizer, dat was Karel V in die tijd, en de paus, daar heeft hij er toen een paar van meegemaakt. En dat je relativeerde (alles wat mensen op aarde aanrichten is betrekkelijk), dat is altijd mensenwerk. U weet dat hij daarmee ook de hele wereld uitdaagt op het moment, dat hij met een herziening van het Nieuwe Testament komt in 1516. Hij zegt dat de tekst eindeloos is overgeschreven, geherinterpreteerd, dat deze niet meer direct Gods woord is want door mensen doorgegeven. En hij doet dan pogingen om weer zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke tekst te komen. Daarbij twijfelt hij helemaal niet aan de goddelijke aard. Dat heeft een enorme kritiek ontketend in de wereld: hoe was het mogelijk om met Gods woord te gaan knutselen, dat was toch ondenkbaar.

Dus die houding van Erasmus tegen absolutisme en tegen absolute waarheden kon men slecht verdragen. Maar wat zou hij kunnen betekenen met dat standpunt voor de huidige politiek? Erasmus houdt niet van partijchap, hij houdt ook niet van partijen, dus partijen die elkaar beconcurreren, polarisatie, dat zijn gevaarlijke ontwikkelingen. Dat soort verschijnselen staan hem allemaal heftig tegen. Hij had zelfs een bijzondere hekel aan Erasmisten. Dat was een beweging in zijn tijd van volgelingen van hem, die hem bewonderden, die zijn doeleinden in praktijk probeerden te brengen.

Waar ligt nou de inspiratie, iets om in de actualiteit te gebruiken? Erasmus heeft zich vele malen gekeerd tegen oorlog. Een van zijn beroemdste inleidingen daarover behandelt de vraag waarom er onmiddellijk zo'n enorme conflict ontstaat op het moment dat een naburige vorst een stukje van je land inpikt. Meteen komen degenen die belaagd worden in opstand, gaan huurelingen inhuren en zoveel mogelijk soldaten mobiliseren. Die gaan de strijd aan, eindeloze vechtpartijen, er wordt een enorme schat aan geld uitgegeven, duizenden en duizenden sterven, nog veel meer mensen worden verminkt, bloedbaden en ellende. En waar eindigt het? Het loopt altijd uit op onderhandelingen.

Waarom, zegt Erasmus, waarom beginnen we niet meteen met die onderhandelingen? Het scheelt een hoop geld, zeker veel doden en puinhopen. Waarom speelt die eer dan altijd zo'n grote rol? Hij beweert: ik heb liever een schandalige vrede dan een eervolle nederlaag. Ik bedoel niet dat we dit standpunt moeten kopiëren, dat we de actualiteit zo moeten tegemoet treden. Ik bedoel te zeggen dat Erasmus voortdurend dingen aan de orde stelt, die discussie veroorzaken en moeten veroorzaken. Want ook in onze tijd kun je je afvragen, ja maar, waarom kunnen we dit soort conflicten, waar we nu middenin zitten, niet op een andere manier aanpakken? Moet je onrecht niet een tijdje verdragen? Of sla je er meteen op los? Dat escaleert onmiddellijk zoals we weten.

Inderdaad kun je de dingen die nu gebeuren enten op de enorme ideeënrijkdom van Erasmus.

Ik denk dan ook aan de pogingen om wat te doen aan een betere beheersing van het internet, vooral met het oog op jongeren. Men maakt zich al geruime tijd ernstige zorgen over de manieren waarop jongeren toegang kunnen krijgen tot wat er op internet wordt verspreid. Dan gaat het vooral om porno en de schade die dat aanricht. Zo wordt er gepleit voor een leeftijdsgrens, ingesteld en bewaakt door de overheid. Maar moet die zich wel bemoeien met zulke dingen, hoort zulk optreden niet thuis bij school en opvoeding? Erasmus voert erg veel strijd met een aantal collega's, filosofen, theologen, die bekritisieren dat op Latijnse scholen materiaal werd gebruikt dat niet geschikt zou zijn voor jongeren. En dan dacht men met name aan een auteur als Terentius, een klassieke auteur die beroemd was om zijn komedies, zeer aantrekkelijk lesmateriaal voor jongeren.

Maar klassieke auteurs maakten pikante grappen. Het gaat daarbij veel over huwelijken, erotiek, overspel, dat soort zaken allemaal. En daarom stonden er steeds meer mensen op die dit echt onbruikbaar vonden voor kinderen. Erasmus daarentegen vond het juist goed dat jongeren daarmee geconfronteerd werden. Ze moesten immers leren om zich in de wereld te gaan bewegen. En dat kan alleen maar door ook te leren wat er allemaal aan kwaad in de wereld kon opdoemen. Want als je niet weet wat het kwaad is, dan weet je ook niet wat goed is. En dan zegt hij ook dat het de taak is van het onderwijs om dat te begeleiden en in de gaten te houden: het is ook de taak van de ouders en van de opvoeding om zich daarmee bezig te houden. Maar niet van de overheid.

Over onderwijs heeft hij prachtige stukken geschreven, maar daarnaast ook satirische teksten, dialogen, adagia, spreekwoorden die hij van enorm veel commentaar voorziet, en afzonderlijke teksten zoals de *Lof der zotheid*. Die zijn vrijwel allemaal in hele goede, moderne vertalingen beschikbaar. Dat maakt Erasmus nu ook zo toegankelijk voor velen.

Hij moest meemaken dat er op scholen alleen maar gejammer en gehuil van kinderen hoorbaar

was, want onderwijs bestond in die tijd voornamelijk uit slaan. Daar waren sterke argumenten voor, zowel in de klassieke oudheid als in de Bijbel. Horatius, de grote auteur, had verklaard: kinderen zijn net rietstengels in de wind die je recht moet slaan om ze zelfstandig te maken. Dat is de enige manier om ze volwassen te krijgen. Uit de Bijbel weten we ook dat wie zijn kinderen liefheeft ze moet tuchtigen. Volgens Erasmus is dat allemaal geheel verkeerd opgevat. Je hoort zulke uitspraken helemaal niet letterlijk op te vatten. Het betekent dat je streng moet zijn, maar dat houdt niet in dat je die kinderen elke dag in elkaar moet slaan. *Volgens* Erasmus moest je van kinderen houden, als je ze het nodige wilde leren.

Een belangrijk punt voor hem was de maakbaarheid van mensen. Bij de geboorte waren ze een vrijwel onbeschreven blad: ze konden dan bijna niks. En dan maakt hij een vergelijking met dieren. Die hebben al allerlei voorzieningen voor het aardse leven zoals klauwen, een huid, tanden en vleugels. Na een paar dagen vliegen vogels al weg. Vissen weten al heel gauw hun weg in het water. Die hoeven niet een jaar lang te leren zwemmen. Terwijl een mensenbaby vrijwel niks kan: die is afhankelijk van zijn ouder. Die is maakbaar. En dat is niet voor niks, dat is niet toevallig. Dat betekent dat de mens gevormd moet worden. Daar heb je wat later humanisme genoemd wordt. En hij zegt ook, dat het uitgangspunt daarbij bestaat uit liefde: je moet van kinderen houden.

Dan gebruikt hij een prachtige vergelijking. Hij zegt, op grond van de biologische kennis van toen, dat je dat kunt zien aan het feit dat bij vrouwen de borsten hoog zitten. *Dan* kunnen ze bij het voeden hun kinderen knuffelen. Bij dieren speelt de voeding zich elders op het lichaam af. Die kunnen dus niet knuffelen. Maar je moet niet door de knieën gaan als je kinderen wat wil leren, je moet ze optrekken. *Dan hoor je wel te* beginnen bij hun wereld, want anders tasten ze in het duister. Kinderen houden van spelletjes. Zo moeten ze de letters leren. Begin dan door jongens met pijl en boog te laten schieten op letters, gesneden uit boomschors.

Laat ze dan woorden maken. Dat levert ook meteen een soort competitie op en daar houden kinderen van. *Voor* meisjes is er in dit verband koekhappen.

Onderwijs ook voor meisjes vindt hij van het grootste belang. We zitten in een tijd dat vrouwen, zowel biologisch als theologisch gezien worden als een mindere soort, als niet goed afgebakken mannen. Ze zijn niet compleet. Dat kun je al zien aan de geslachtsdelen. Vrouwen hebben precies dezelfde geslachtsdelen als mannen, alleen bij vrouwen zijn ze niet uitgekapt. Daardoor zijn vrouwen labiel. En je moet ontzettend voor ze oppassen, want ze zijn ook nog eens gefrustreerd omdat ze zwakker zijn en minder rationeel kunnen denken. En daardoor zijn ze ook heel listig. Tegen deze beeldvorming van vrouwen komt Erasmus herhaaldelijk in het geweer. En tot slot: leer relativeren, je onorthodox te gedragen en bekwaam je in het discussiëren, maar verzet je tegen ponteneur: als je een wijsgeer ziet naderen met een grote sik, denk dan onmiddellijk aan een geit die ook een sik heeft. En realiseer je dat je wijs bent als je overwonnen wilt worden. Daar kun je van leren. Maar misschien kun je dat beter horen uit de mond van de jonge Erasmus zelf....

(Hier verwijst Herman Pleij naar de spreker die deze middag na hem aan het woord kwam.

Mus (Mats Heblj, 11 jr.) acteur van de rol van de jonge Erasmus in het muziektheaterstuk 'Erasmus, hier & nu'. Fantastisch voorgedragen door deze jongen).

Facebook

Twitter

Website

Deze e-mail is verstuurd aan {{email}}. • Als u geen nieuwsbrief meer wilt ontvangen, kunt u zich [hier afmelden](#). • Voor een goede ontvangst voegt u bestuur@erasmusgouda.nl toe aan uw adresboek.

Laposta